

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Черкаський державний технологічний університет
Херсонський державний аграрний університет
Державне управління екології та природних ресурсів у Черкаській області
Державне лісогосподарське об'єднання „Черкасиліс”
Головне управління Держрибоохорони у Черкаській області
Державна станція захисту рослин Черкаської області
Черкаський регіональний центр поводження з небезпечними відходами
Міська та обласна санітарно-епідеміологічні станції
КП „Черкасиводоканал”
СРВАТ „Черкасирибгосп”
ТОВ Торговий дім „Вассма”
Благодійний фонд „Екологічна освіта та розвиток”

МАТЕРІАЛИ
VI МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ:

ЕКОЛОГІЯ ТА ОСВІТА:
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ
ТА ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ



15-16 жовтня 2009 р.
м. Черкаси

17. Гребенюк О.Ю. ВПЛИВ ДЕСТРУКТИВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ВИХОВАННЯ НА ВІДНОШЕННЯ ДИТИНИ ДО ОТОЧУЮЧОГО СВІТУ 51
18. Матасова Г.В., Бондаренко О.М. ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НА ОСНОВІ ВИВЧЕННЯ ДЕЯКИХ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ СТУДЕНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ 53
19. Сербіна Г.В. СИСТЕМА ВИХОВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ (НА ПРИКЛАДІ СПШ №13 М. ЧЕРКАСИ) 56
20. Пашикевич Н.А., Фіцайло Т.В., Карпенко Ю.О. ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ РІЗНИХ ВИДІВ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ В НПП «МЕЗИНСЬКИЙ» 58
21. Селіверстов М.М., Волик В.П., Савченко З.А. ДАХНІВСЬКА ЕКОЛОГІЧНА СТЕЖКА: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ 61
22. Радзівєвська І.В. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ ЕКОЛОГІЧНОГО ТА МЕДИЧНОГО НАПРАВЛЕННЯ 63
23. Бойчук Ю.Д., Мухіна О.Ю. ПЕДАГОГІЧНА КОНЦЕПЦІЯ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГО-ВАЛЕОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ 69
24. Куріленко В.В. МЕТОДИ РАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРЮВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО СЕЛЯНИНА В ПЕРІОД НЕПУ 72
25. Лазуренко В.М. ЗАМОЖНЕ (ФЕРМЕРСЬКЕ) СЕЛЯНСТВО УКРАЇНИ РОКІВ НЕПУ – УСОБЛЕННЯ КРАЩИХ ТРАДИЦІЙ ГОСПОДАРЮВАННЯ НА ЗЕМЛІ: ІСТОРІЯ І РЕАЛЬНІСТЬ 73
26. Фрей Л.В. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ І РОЗМІЩЕННЯ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ ЗАМОЖНОГО СЕЛЯНСТВА УКРАЇНИ В РОКИ КОЛЕКТИВІЗАЦІЇ 77
27. Ігнатенко І.А., Сливка Л.Ф. ІДЕЇ ЛАНДШАФТНОГО ДИЗАЙНУ ДЛЯ САДИБ, СПРЯМОВАНИХ НА ЕКОЛОГІЧНИЙ ТУРИЗМ НА ЧЕРКАЩИНІ 79
28. Mогозова S. SOME COMPARATIVE ASPECTS OF UKRAINE AND EU ENVIRONMENTAL EDUCATION SYSTEM 82
29. Дем'яненко В.І. МЕТОДИКО – ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ЯКОСТЕЙ ЕКОЛОГІЧНО ВИХОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ ДЛЯ ЗМІНИ СТИЛЮ ЖИТТЯ МОЛОДОЇ ЛЮДИНИ 83
30. Осипенко В.В., Спрягайло О.А., Сливка Л.Ф., Олійник Г.П. НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА З БОТАНІКИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ 86
31. Спрягайло О.В., Спрягайло О.А. БОТАНІЧНИЙ САД ЧЕРКАСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО ЯК ОБ'ЄКТ ЕКОТУРИЗМУ 89
32. Бабяк О.Р., Глюха О.В. ЩОДО ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЛИПІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ОРНІТОЛОГІЧНОГО ЗАКАЗНИКА 91
33. Колякін С.М. РОЗРОБКА РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ МЕРЕЖІ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ 93

СЕКЦІЯ №2 МЕДИЧНІ АСПЕКТИ ЕКОЛОГІЇ

1. Босчко Ф.Ф., Босчко Л.О., Шмиголь І.В., Четчуренко Н.В. ВПЛИВ БІОТИЧНИХ І ФАРМАКОТОКСИЧНИХ ДОЗ МАНГАНУ НА ОКРЕМІ ПОКАЗНИКИ ГОМЕОСТАЗУ 97
2. Казакова С.М., Христовая Т.Е., Казаков Е.А. АКТУАЛЬНІЕ ПРОБЛЕМЫ СОХРАНЕНИЯ ЗДОРОВЬЯ МОЛОДЕЖИ 100
3. Загородній В.В., Білик Л.І., Бондаренко Ю.Г., Джулай О.С., Вакарчук О.В. ЕКОЛОГО-ГІГІЄНИЧНІ АСПЕКТИ ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ 103
4. Гейко І.А., Папач В.В., Самотуга В.В., Терещенко В.Г., Бондаренко Ю.Г. ГІГІЄНА ПРАЦІ ПРИ ВИКОРИСТАННІ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ВИРОЩУВАННЯ ОВОЧЕВИХ КУЛЬТУР НА ЗАКРИТОМУ ҐРУНТІ 104
5. Голуб С.В., Сисосніко Н.В., Поперечний П.Г., Свєтлова О.Д. СИСТЕМА ГІГІЄНИЧНОГО МОНІТОРИНГУ ЯК ОСНОВА УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИМ ПРОЦЕСОМ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ТА ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ 105
6. Язловицька Л.С., Урсу Р.В. ОЦІНКА СТАНУ СЕРЦЕВОСУДИННОЇ СИСТЕМИ ДІТЕЙ 4-5 РОКІВ - ВИХОВАНЦІВ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ 109
7. Волошанська С.Я., Ковальчук Г.Я., Казан І.В. СТРЕС ЯК ФАКТОР СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ ГЕЛЬМІНТОЗНИХ ІНФЕКЦІЙ 112
8. Мінаєв Б.П., Шевченко О.В. КВАНТОВО-ХІМІЧНІ АСПЕКТИ БІОХІМІЧНИХ МЕХАНІЗМІВ ВПЛИВУ НА СПІНОВИЙ СТАН АКТИВНОГО ЦЕНТРУ ГЕМА РЯДУ ЗОВНІШНІХ ЧИННИКІВ 114
9. Мельник Т.О., Компанієць Ю.О. ПІДВИЩЕННЯ НЕСПЕЦИФІЧНОЇ РЕЗИСТЕНТНОСТІ ОРГАНІЗМУ ЯК ШЛЯХ У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМИ ПОДОЛАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ РИЗИКІВ 116
10. Білик Л.І., Бондаренко Ю.Г., Загоруйко Н.В. ОЦІНКА РИЗИКУ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ М. ЧЕРКАСИ ВІД ЗАБРУДНЕННЯ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ 118
11. Чемерис І.А., Масюк А.І., Рига Т.М. АНАЛІЗ ДИНАМІКИ СІЛЬСЬКОГО ТА МІСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ В ЧЕРКАСЬКІЙ ОБЛАСТІ 120
12. Джулай О.С., Бондаренко Ю.Г., Твардовська Т.В., Уперенко Л.П. МЕДИКО-ГІГІЄНИЧНІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ГЕНЕТИЧНО-МОДИФІКОВАНИХ ПРОДУКТІВ 122

путем применения физических упражнений с учетом возраста, пола, тренированности, физического развития и состояния здоровья людей.

Профилактическую роль в этом направлении играет скрининг населения с выявлением "групп риска" среди практически здоровых людей. Формирование и реализация здорового образа жизни, улучшение экологической ситуации, условий труда и быта людей. Однако многие из них требуют значительных материальных затрат, дорогостоящего оборудования, специального обучения персонала. Вместе с тем, достаточная двигательная активность, направленная на борьбу с гиподинамией и гипокинезией, широкое внедрение физической культуры в жизнь и быт населения, как показывают многочисленные медико-биологические исследования, способствуют укреплению здоровья человека, повышению устойчивости его организма к действию различных неблагоприятных факторов внешней среды (температура, давление, загрязненность воздуха и воды, инфекции и др.), также сохранению и восстановлению работоспособности, препятствуют развитию переутомления и коррекции психо-эмоциональных перегрузок во время профессиональной деятельности человека [1].

Таким образом, для повышения здоровья нации необходим современный подход. Он предполагает разработку и принятие комплексных государственных реабилитационных программ, которые направлены на развитие здорового образа жизни, фитнеса, рационального питания, закалывания, отказ от вредных привычек, охрану окружающей среды от загрязнения.

В дальнейшем планируется разработка компьютерных программ для определения физического развития школьников и студентов северного Приазовья и на основе этого параметра развития разработать комплексных физическо-реабилитационных программ.

Література

1. Апанасенко Г.Л. Концепция саноцентрической стратегии здравоохранения // Журн. АМН Украины. – 2006. – № 2. – С. 341-348.
2. Благій О., Захарівна Є. Аналіз захворюваності студентів гуманітарних ВНЗ // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2006. – № 4 – С. 8-12.
3. Земцова В. Основні тенденції в динаміці стану здоров'я населення України: необхідність нової стратегії // ТіМФВ і спорту. – 2006. – № 4 – С. 12-16.
4. Олексин І. Основні тенденції розвитку медико-демографічної ситуації в Україні та деякі шляхи її покращання // ТіМФВ і спорту. – 2006. – № 4. – С. 56-61
5. Радзевич-Грун Йованна Двигательная активность и здоровья молодежи, проживающих в Беларуси, Польше и Украине // ТіМФВ і спорту. – 2005. – № 2-3 – С. 60-64.

ЕКОЛОГО-ГІГІЄНИЧНІ АСПЕКТИ ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ

¹Загородній В.В., ²Білик Л.І., ³Бондаренко Ю.Г., ¹Джулай О.С.,
⁴Вакарчук О.В.

- ¹Черкаська міська санітарно-епідеміологічна санстанція
²Черкаський державний технологічний університет
³Черкаська обласна санітарно-епідеміологічна станція
⁴Київська обласна санітарно-епідеміологічна станція

Охорона здоров'я дитячого населення, підлітків являється одною із найактуальніших проблем на сучасному етапі розвитку суспільства і його основним завданням. Недаремно вважається, що ступінь розвиненості будь-якого суспільства передусім визначається його ставленням до дітей та людей похилого віку.

За останні роки на Україні стала помітна тенденція зниження показників рівня здоров'я населення взагалі і дітей зокрема. Це пов'язано з погіршенням екологічної ситуації, з негативним впливом різноманітних факторів зовнішнього середовища (атмосферне повітря, вода, харчові продукти) на здоров'я дітей усіх вікових категорій. Інтенсифікація навчального процесу є одним з найбільших факторів ризику, що серйозно впливають на стан дитячого здоров'я.

Це призвело до того, що за останні 10 років захворюваність дітей шкільного віку зростає на Україні на 26,8 %. У перших класах біля 30 % дітей мають різні соматичні хронічні захворювання, у п'ятих – біля 50 %, у дев'ятих класах – біля 64 %. Уже в першому класі відхилення з боку опорно-рухового апарату мають до 11 % школярів, носоглотки – 25 %, нервової системи – 30 %, органів травлення – 30 %, алергічні прояви – 25 %. Аналіз показників захворюваності школярів м. Черкаси, по результатам поглиблених медичних оглядів, за 2007 – 2008 роки, ріст захворюваності по 8 нозологіям в 2008 року, в 2007 році відмічався ріст по 6 нозологіям. Якщо інтенсивність росту захворюваності школярів в 2007 році склала 0,9 – 2,1 %, то в 2008 році 2,7 – 3,0 %.

В 2008 році порівняно з 2007 роком ріст захворюваності зареєстровано по наступним нозологіям:

1. Захворювання серця ревматичного характеру на 50 %;
2. Органічні захворювання серця – на 2,7 %;
3. Гіпертонія – на 2,4 %;
4. Ожиріння – на 13 %;
5. Виразкова хвороба шлунка і 12-типалої кишки – на 105,8 %;
6. Пониження гостроти зору – на 25,2 %;
7. Вегето-судинна дистонія – на 47,8 %;
8. Неврози – на 75 %.

Необхідно відмітити, що вже в першому класі рівень здоров'я дітей незадовільний. Серед цієї категорії школярів 11,0 % мають захворювання опорно-рухового апарату, 25,0 % – носоглотки, 30,0 % – нервової сис-

теми, 30,0 % - органів травлення, 25,0 % - алергічні прояви. На цьому негативному фоні відмічається низький рівень фізичного розвитку.

Нормальний рівень фізичного розвитку мають тільки 40,0 % практично здорових дітей і тільки 9,3 % дітей з різноманітними фізичними захворюваннями. В фізичному розвитку школярів спостерігається негативна тенденція по таким показникам як асепізація, зниження окружності грудної клітки, зменшення життєвої ємності легенів, м'язової сили.

За результатами наукових досліджень від 20,0 до 40,0 % негативно впливів, що зумовлюють погіршення здорової дитини на сучасному етапі, пов'язані з дією шкільних факторів ризику, серед яких найбільш важливими називають такі: гіподинамія, інтенсифікація та нерационалізація навчально-виховного процесу, інформаційне перевантаження учнів, стресова тактика педагогічних впливів, некомпетентність вчителів і батьків в питаннях охорони та зміцнення здоров'я дітей, їх нерационального харчування.

Що стосується гіподинамії, то неодноразові спостереження свідчать про те, що у процесі навчання на статичне навантаження школярів припадає 67 % - 72 % від загальної кількості навчального часу.

Гіподинамія призводить до порушення механізмів саморегуляції кровообігу, діяльності нервової системи.

Результати наукових досліджень на сучасному етапі дозволяють вважати інформаційне перевантаження однією з найбільших загроз для психічного і фізичного здоров'я дітей. Перевантаження інформаційним матеріалом у 20 разів перевищує можливості учнів. Але при цьому лише 10 % інноваційної діяльності педагогів спрямовані на розробку гігієнічно виправданих технологій навчального процесу, 90 % - на розширення та поглиблення змісту освіти.

Дискутабельною залишається проблема навчального процесу дітей шестирічного віку, які зараховуються в перший клас без аналізу їх функціональної готовності до навчання, яке проводиться в більшості випадків в школах, а не на базі дошкільних закладів або в обладнаних спальних приміщеннях. Тільки в дошкільних закладах можливо обговорити найбільш сприятливі гігієнічні та фізіологічні умови для організації навчально-виховного процесу та відпочинку.

Інформаційне навантаження має прямий зв'язок з навчальним навантаженням. На сучасному етапі на Україні розроблено 534 базових та 239 експериментальних навчальних програм, які затверджені Міністерством освіти і науки України, але переважна більшість цих програм не мають науково-гігієнічного обґрунтування на їх відповідність віковим морфологічним можливостям організму школярів. А в зв'язку з недостатніми функціональними можливостями дитячого організму, компенсація відбувається за рахунок такого ресурсу організму, як здоров'я.

В Україні на освоєння шкільної програми відводиться 735 годин в рік, а фактично діти зайняті близько 840 годин, а в 10 - 12 класах - 1122 - 1200 годин, що значно перевищує навантаження в школах Європи і інших країн.

Робочий день учнів з урахуванням підготовки домашніх завдань триває 10 - 12 годин, що призводить до формування у дітей синдрому хронічної втоми та дезадаптаційних станів, згодом розвитку хвороб.

Особливих нервово-психічних перевантажень, стресових відчуттів зазнають школярі під час написання контрольних та екзаменаційних робіт. З'явився термін „шкільний шок”, який проявляється у формі неврастениї і ранньої стенокардії.

Важливим негативним фактором впливу на здоров'я дітей є комп'ютери, які є джерелом електромагнітного випромінювання та забруднення повітря формальдегідом, що призводить до появи синдромів астенопатії, дерматитів, нервових стресів. Тому велике профілактичне значення мають дотримання гігієнічних вимог до комп'ютерної техніки, приміщень, режиму провітрювання та прибирання.

Таким чином в умовах модернізації системи освіти викладення навчальних програм зусилля і медиків, і педагогів повинні бути направлені на вирішення таких завдань:

1. реалізація державних програм, спрямованих на збереження та зміцнення здоров'я дітей та підлітків;
2. поліпшення умов навчання, виключення негативного впливу факторів навчального середовища на стан здоров'я учнів;
3. забезпечення виховання у дітей та підлітків свідомого та добайливого ставлення до власного здоров'я та охорони навколишнього середовища;
4. забезпечення повноцінного та раціонального харчування дітей та підлітків;
5. повинна бути забезпечена оптимальна організація режиму навчання: дотримання гігієнічних вимог до складання розкладу занять, навчального навантаження, тривалості уроків, перерв.

СИСТЕМА ГІГІЄНИЧНОГО МОНИТОРИНГУ ЯК ОСНОВА УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИМ ПРОЦЕСОМ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ТА ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Голуб С.В., Сисоєнко Н.В., Поперечний П.Г., Светлова О.Д.
Черкаський національний університет ім. Б.Хмельницького,
Інститут гігієни та медичної екології ім. О. М. Марзєєва МОЗ України

Проблемою сучасних загальноосвітніх та вищих навчальних закладів є надзвичайно швидкі темпи збільшення інформаційного потоку та обсягів розумового навантаження. В численних наукових роботах вказується на те, що значні негативні зрушення в стані здоров'я та фізичному розвитку учнівської молоді, перш за все пов'язані з постійним